

The Road to Riches

Lijkt het niet alsof we alleen nog maar bezig zijn met (economische) brandjes blussen? De dagelijkse stress die het veroorzaakt brengt velen ook in een negatieve mindset: vingerwijzen, wantrouwen, roddelen, (etnische) kanten kiezen, stelen. Dit gedrag hoort bij *overleven*. Zou het niet handiger zijn dat we ook nagaan waarom ons economisch huis al jaren steeds in de brand vliegt? Zodat we een beter huis kunnen bouwen waarin zoveel mogelijk Surinamers in welvaart en positivisme kunnen *leven*?

Laten we beginnen met de brand

USD:SRD koers richting 1:40, inflatie hoger dan 50%, 75% van de bevolking onder de armoedegrens. Per hoofd zijn we ongeveer even rijk (hmm, eigenlijk arm) als toen we onafhankelijk werden in 1975.

Hoe blussen we?

De regering is onlangs gekomen met een set van blusmaatregelen die ik als volgt samenvat:

- Monetair: tegengaan illegaliteit, meer rente op SRD om geldhoeveelheid te verkleinen, meer mensen CBvS om uitvoering te controleren;
- Fiscaal: meer manieren om geld weg te halen bij het volk en te sturen richting overheid;
- Restricties op valutaopkoop: meer regels wie wel en niet mag kopen;
- Retentie: meer regels wie wel en niet moet verkopen;
- Handel: regels wat wel en niet geïmporteerd mag worden en wie welke winstmarges mag maken
- Schuldheroschikking: verlagen of uitspreiden van de lasten
- Structuurbeleid: meer infra en meer geld naar (vaak al falende) staatsbedrijven (lijnrecht tegenover doel van CBvS staat nl vermindering geldhoeveelheid).

Sta me toe *geen* uitvoerige analyse te geven. Dat is saai - dat mag DNA doen.

<https://www.sbv.sr/nieuws/het-gesprek-van-de-dag-de-wisselkoers/>

Kijk wel even naar de lijst en ontdek de rode draad: het gaat vooral om **beperken** (gij zult niet). Het is een cocktail van achterhaald IMF-beleid en postkoloniaal denken om economisch gedrag te beperken. Probleem is: mensen willen niet beperkt worden! Mensen zullen gewoon andere manieren zoeken om te doen wat ze willen, omdat mensen van nature willen **groeien**. De overheid zal op basis van deze maatregelen vooral bezig zijn om kat en muis te spelen – een spel die niet te winnen is en veel tijd en energie gaat kosten van iedereen. Veel elementen van deze lijst zijn ook nog eens een keer herkenbaar. Enkelens werden namelijk door de vorige regering ook geprobeerd. En de regering daarvoor. En die daarvoor. Al bijna een halve eeuw proberen we hetzelfde. Toch verwachten we andere uitkomsten. Gewoon harder proberen. Beetje raar toch?

Suriname heeft een economische strategie nodig – en brandjes blussen is geen strategie.

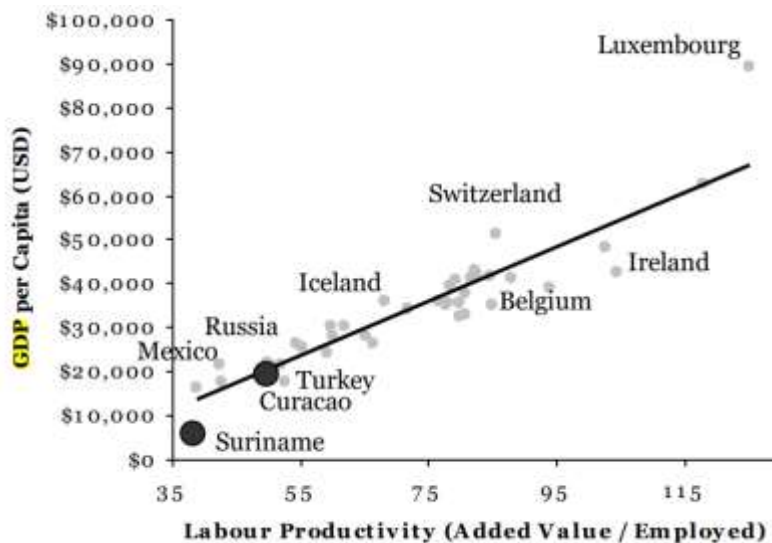
Een nieuw huis dat meer geld in de zakken zet van meer mensen.

Als jij president bent, wat is je doel? Lijkt mij in eerste instantie: meer geld in de zakken van zoveel mogelijk Surinamers.

Waarom? Hoe meer geld mensen verdienen, hoe meer belasting jouw regering kan innen. Dat kan worden gebruikt voor betaling van openbare diensten zoals onderwijs, gezondheidszorg en veiligheid voor iedereen. Dat leidt tot een nog hoger doel: meer welvaart en welzijn voor meer Surinamers.

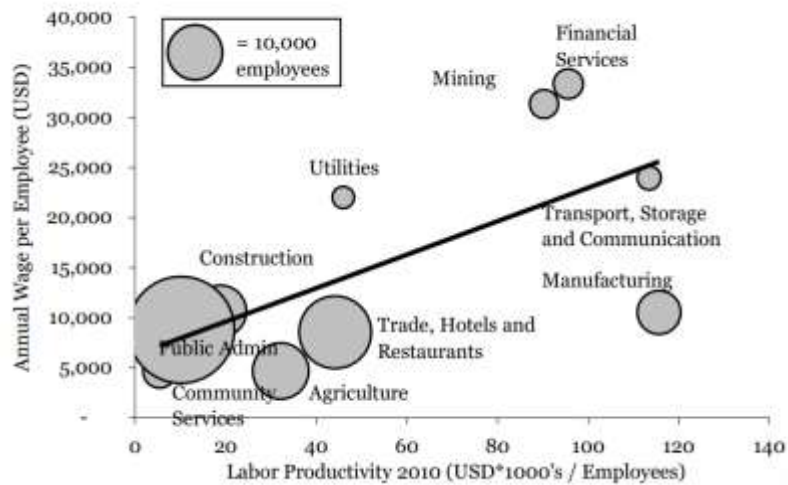
Maar hoe zorg je ervoor dat meer mensen meer verdienen? Niet zomaar meer betalen – dat heeft nooit lang gewerkt. Als mensen geen extra waarde creëren waarom ze meer betalen? Dat gaat namelijk ten koste van de winst van al wankele bedrijven. Bedrijven moeten producten en diensten kunnen aanbieden met meer (toegevoegde) waarde per persoon zodat ze meer winst kunnen genereren. En juist nu nemen we maatregelen waarin we winsten willen beperken?

Uhm. Wat is toegevoegde waarde President? Gewoon het verschil tussen a) de prijs die iemand betaalt voor een product en b) de prijs waarvoor het bedrijf de inputs voor dat product heeft ingekocht. Een softwareontwikkelaar voegt veel waarde toe door code te schrijven (input) die een softwareprogramma wordt (output). Een bananenplukker voegt weinig waarde toe door een banaan van een boom (input) te plukken voordat hij het aan iemand anders geeft (output) om te verpakken. Het Bruto Binnenlands Product (BBP) is gewoonweg een optelsom van al die toegevoegde waarden: het is ons *nationaal inkomen*. Het BBP **per hoofd** van de bevolking meet dat per persoon. Hieronder is de relatie: hoe minder waarde een land produceert, hoe lager BBP per hoofd. En kijk naar BBP per persoon in Suriname.

Helemaal linksonder. Waarom? Omdat de meeste bedrijven in sectoren actief zijn die nauwelijks waarde toevoegen. Geloof je me nog niet? Kijk maar naar het volgend plaatje (gemaakt voor de sterke SRD ontwaarding). Daar heb ik alle bedrijfssectoren gerangschikt naar toegevoegde waarde en bijbehorende salarissen.

En zie hier ons brandend huis. De reden waarom bovenstaande maatregelen op de lange termijn nooit effectief zullen zijn.

Het merendeel van Surinamers werkt in sectoren waar er geen waarde wordt toegevoegd (links onder) (vooral als het gaat om onze export producten). Onze salarissen blijven dus laag. Het nationaal inkomen dus ook. De overheid heeft vervolgens niet genoeg belastinginkomsten om alles te bekostigen, dus moeten ze steeds lenen. Prijzen verhogen van onze exportproducten heeft geen zin. Wat we nu exporteren kan namelijk goedkoper elders worden gehaald. Focussen op landbouw in haar huidige vorm heeft ook geen zin (een plantage betaald een lage paycheck – vraag de werknemers bij FAI NV maar). Focussen op mijnbouw werkt evenmin: het gaat namelijk om zoveel mogelijk mensen die geld moeten verdienen en mijnbouw biedt slechts arbeidsplaatsen voor de ‘happy few’.

Als President word je gekozen om keuzes te maken die ons huis sterker maken. Keuzes die door iedereen worden begrepen. Keuzes die hoop geven. Keuzes omtrent 2-3 exportgerichte sectoren die hoge salarissen kunnen betalen voor zoveel mogelijk mensen. Keuzes van wetten, infrastructuur, en onderwijs die deze sectoren zullen ondersteunen. Keuzes die leiden tot een hoger nationaal inkomen die vervolgens wel geplukt kan worden door middel van belasting – omdat Surinaamse kippen nu lekker dik zijn en het minder zullen voelen. Zuid-Korea heeft dit gedaan. Chile ook. En Singapore. En Rwanda. Ierland. Finland. Zal ik doorgaan?

Een van de boeken van mijn wijlen vader “Don” Walther Donner heet: the Road to Riches. Het gaat om een kleine groep Surinamers in de jaren ‘60 die via de politiek welvaart voor zichzelf probeerden te vergaren. Politiek kan echter anders worden ingezet: om de juiste keuzes te maken die het Surinaams volk welvarend zal maken.

Laten we in deze donkere dagen een ding niet vergeten: Suriname is een “Sleeping Giant”.

We hebben gewoon goed leiderschap nodig om het wakker te maken.

Steven Coutinho

Ex-directeur DSB-Bank